

JUMHURIYYAR MISRA TA LARABA

٢٩ Rajab, ١٤٤٠

MA'AIKATAR ADDININ MUSULUNCI

٥ Afrilu, ٢٠١٩

(1)

NA'UYI DA ALHAKIN DA ALLAH YA DAURA AKAN BAYI

"MAS'ULIYYA"

Dr.Saleh Abubakr kura

Prof.Ayman Alasar

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, wanda a cikin littafinsa mai girma yake cewa: **((Lallai mun bijirar da amanar taklifi zuwa ga sammai, da kasa, da duwastu, duka suka ki dauka, suka kuma ji tsoron wannan amanar, sai dan Adam ne kawai ya dauka, da ma can shi mai yawan zaluntar kansa ne, da bai san abin da zai iya da wanda ba zai iya ba))**.. Ina shaidawa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kadai, ba shi da abokin tarayya.. Ina shaida cewa lallai shugabanmu, kuma Annabinmu Muhammadu, bawan Allah ne, kuma Manzonsa.. Ya Ubangiji ka yi masa salati da aminci da albarka, shi da Alayensa da Sahabbansa baki daya.

Bayan haka:

Lallai Allah Madaukakin Sarki ya karrama dan Adam, inda ya halicce shi da ikonsa, sannan ya sanya masa ruhinsa, ya kuma umurci mala'ikunsa da su yi masa sujada, ya kuma fifita shi akan halittunsa da abubuwa masu yawa, cikin wadannan abubuwan akwai: daura masa taklifi na shari'a da ya yi, babu wani mutum da Allah ya mallaka masa hankali, face akwai alhakin da ya rataya a wuyarsa, haka ma akwai matsayin da ya ba shi a rayuwar zamantakewa, kowane mutum yana daukan wani sashe na alhaki a cikin rayuwa gwargwadon iko, da kuma irin nauyin da Allah ya daura masa.

Babu shakka mas'uliyya "nauyi" da Allah yake daura wa bayi, alhaki ne da yake a wuyansu, kafin ya zamo wani girma ko matsayi, duk mai

(۲)

yi wa irin wannan nauyin kallon wani matsayi, ko girma ne aka ba shi, yana mai neman shugabanci ta kowace irin hanya, to kuwa a mafi yawan lokaci, shi ne wanda santsin shugabanci yake jansa zuwa ga kwazazzabai da ramukan da suke cike da hatsari, duk kuma wanda ya dauki hakan a matsayin alhaki da nauyi, ko a matsayin aiki da aka daura masa, to kuwa lallai zai sami taimako daga wurin Allah Madaukakin Sarki wajen sauke wannan nauyi da yake a wuyarsa, saboda haka ne, Annabinmu (Sallallahu alaiHi wa sallam) yake ce wa Sayyiduna Abdurrahman Bn Samra: **(Ya Abdurrahman, Kada ka kuskura ka nemi shugabanci; domin idan ba ka nema ba, aka ba ka, sai a taimake ka wajen sauke nauyin da yake tattare da shi, idan kuma sai da ka nema ne aka ba ka, sai a bar ka da wayonka)**, an ruwaito Hadisi daga Sayyiduna Abuzarrin (Allah ya kara yarda da shi), ya ce: Na ce: Ya Manzon Allah, ba ka ba ni shugabanci ba? ya ce: sai ya dafa kafada ta, sannan ya ce: **(Ya Abuzarrin, ka san kai mutum ne mai rauni, shi kuma shugabanci amana ne, a ranar alkiyama kuma kaskanci ne da nadama, sai dai kawai ga wanda ya amshe shi bayan cancanta, ya kuma sauke nauyin da yake a kansa).**

Daukan nauyi yana da surori iri- iri, a ciki akwai: **Daukan nauyin gida "iyali"**: Lallai gida yana da muhimmiyar rawar da yake takawa, wajen samun kwanciyar hankali, da hadin kan al'umma, gida ne harsashen farko na gina al'umma, shi ne kuma wuri na farko na bai wa al'umma kariya, lallai Allah zai tambayi iyaye biyu ne akan alhakin da ya daura masu na gina iyali, da kuma samar da natsuwa da kwanciyar hankali a cikinsu, ta hanyar sauke nauyin da ya rataya a wuyansu, da hakkokin da suke a kansu.

(۳)

Lallai addinin Musulunci ya bayyana wadannan wajibai da hakkokin, ya kuma rarraba su tsakanin mutanen da suka cikin gida, kowa da abin da yake a kansa, a inda Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) yake cewa: **(Dukanku masu kulawa ne, kuma kowa za a tambaye shi akan abin da aka daura masa nauyin kulawa da shi: Shugaba mai kulawa ne, za kuma a tambaye shi akan wadanda yake shugabanta, namiji ma mai kulawa ne a cikin iyalansa, za kuma a tambaye shi akan abin da aka daura masa nauyin kulawa da shi, mace ma mai kulawa ce a gidan mijinta, za kuma a tambaye ta akan nauyin da aka daura mata na kulawa, hadimi ma mai kulawa ne da dukiyar uban gidansa, za kuma a tambaye shi akan nauyin da aka daura masa alhakin kulawa da shi, dukan ku masu kulawa ne, za kuma a tambayi kowa a akan abin da aka daura masa nauyin kulawa da shi)**, nasarar gida, da samun kwanciyar hankali a cikinsa ya dogara ne akan kiyaye wadannan wajibai, da hakkoki tsakanin mutanen da suke cikinsa, da rashin yi masu rikon- sakainar - kashi, ko wuce - gona - da - iri.

Saboda haka, alhakin da ya rataya akan mutanen gida, alhaki ne da suke cika junansu, hakkoki ne da wajibai, da girmama juna, ta yanda kowa daga cikinsu zai sauke nauyin da yake a kansa cikin soyayya da amana, duk wanda ya yi wa hakkoki da wajibai rikon sakwa- sakwa, to kuwa Allah Madaukakin Sarki zai tambaye shi akan: shin ya kiyaye su, ko kuwa ya tozartar da su? Annabinmu (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Lallai Allah zai tambayi kowane mai kiwo akan abin da aka ba shi kiwon, shin ya kiyaye shi ne, ko kuwa ya tozartar da shi, kai har sai an tambayi mutum akan iyalan gidansa)**, haka ma Annabinmu (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Lallai zunubi ya**

(£)

kai zunubi, a ce mutum ya tozartar da wanda yake daukan nauyinsa).

A cikin irin wannan nauyin akwai: **alhakin da yake tattare da aikin da mutum yake yi**: lallai al'amarin alhaki, ko nauyi yana kara girma ne daidai da nauyin da yake akan mutum, duk sanda wannan alhakin ya fadada, sai sifofin da ake bukata su kara girma, irinsu: cancanta, da isarwa, da kwarewa, da amana, da kuma ikon gabatar da dukan abubuwan da irin wannan matsayin yake bukata; ta yadda mutum zai yi wa kansa hisabi da kansa, mutane ma su tambaye shi, haka ma Allah Madaukakin Sarki ya tambaye shi akan abin da ya daura masa na nauyi, Annabinmu (SallaLahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Babu wani mutum da za a ba shi shugabancin mutane goma zuwa sama, face an zo da shi filin tashin alkiyama, hannayensa a daure da wuyarsa, adalcinsa ne zai kwance shi, ko kuma zaluncinsa ya halaka shi).**

Kaman yanda ya kamata ga duk wani da zai shugabanci mutane, ko wanda aka ba shi wani aiki, ya sani cewa lallai an ba shi umurnin kyautata aikin da aka daura masa, ya kuma sanya tsoron Allah Madaukakin sarki a ciki, dole ne ya sani cewa yana ta'amuli ne da dukiyar al'umma, saboda haka ya yi abin da ya dace da aikin da yake akansa, kada ya kuskura ya ci - hanci da rashawa, ko ya kutsa cikin abin da ya haramta a gare shi, koda kuwa da wani irin suna ake kiran yin hakan.

A nan muke kara karfafa cewa: sam bai kamata ga shugaba ya zamo ya dogara akan wasu, ba tare da bibiya na dikan- dikan a dukan bangarorin ayyukan da suke karsashinsa ba, komin yanda yake kallon kankancin aiki da saukinsa; domin nuna halin - ko - in - kula a

(e)

abubuwan da wasu suke zaton cewa kanana ne, shi ne yake sanadiyyar faruwar barna da cutarwa masu yawa, dole ne mu fahimci cewa amincewa da mutune ba ya nufin rashin bibiya, bibiyar ayyuka kuma ba ya nufin rashin amincewa.

Haka ma dole ne kowane shugaba ya zabi mataimaka amintattu, masu juriya da za su taimaka masa, ya zabi wadanda suka cancanta, yana mai gabatar da wanda ya fi dacewa, duk wanda ya bai wa wani mutum wani nauyi a cikin al'umma, alhalin a cikinsu akwai wanda ya fi shi cancanta da wannan mukami, ko aikin; to kuwa babu shakka ya ha'inci Allah da Manzonsa, ya kuma ha'inci kasa, ya kuma ha'inci amanar da aka daura masa.

Haka ma a cikin surorin daukan nauyi akwai: **daukan nauyi da alhakin al'umma**: Lallai addinin Musulunci ya sanya wasu ka'idodji na rayuwar zamantakewa, da mutane suke rayuwa a karkashinsu cikin wani yanayi, na kwanciyar hankali, inda soyayya, da girmama juna, da kuma taimakon juna tsakanin masu hannu da shuni da marasa shi suke yi wa irin wannan rayuwa inuwa, duka a karkashin daidaito da yake a tsakanin bil'adama baki daya, da haka sai al'umma ta zamo tamkar jiki ne guda daya.

Mai lura da rayuwar mutane a yau, zai ga cewa a cikinsu akwai talakan da ba shi da abin da zai kawar da yunwar da take damunsa, akwai kuma mara lafiyar da ba shi da ikon saya wa kansa magani, ga kuma zawarawa, da marayu masu rauni, da kuma wadanda ba su da wanda yake daukan dawainiyarsu, lallai biya wa wadannan bukatunsu da maslahohinsu, alhaki ne da ya rataya a wuyan al'umma, da shari'a, da gwamnati, hasali ma wannan yana cikin abin da ake kira "Fardhu kifaya", wanda idan wasu suka gabatar, sun sauke wa saura nauyin,

(٦)

idan kuma ba a sami wanda ya dauka ba, sai daukacin al'umma ta zamo ta aikata zunubi, saboda haka ne, Annabinmu (SallalLahu alaiHi wa sallam) yake cewa: **(Duk wanda ya kwana a koshe, alhali makwabcinsa na gefensa ya kwana da yunwa, yana kuma sane da haka, to lallai bai yi imani da ni ba).**

Lallai Annabi (SallalLahu alaiHi wa salla) ya girmama sauke wannan nauyi na rayuwar zamantakewa, inda ya bayyana cewa: biya wa mutane bukatunsu shi ne yake gaba da i'tikafi a cikin Masallacinsa (SallalLahu alaiHi wa sallam), an ruwaito Hadisi daga Abu Sa'idul Khudriy (Allah ya kara yarda da shi) ya ce: Wata rana muna halin tafiya tare da Annabi (SallalLahu alaiHi wa sallam), sai wani mutum ya zo akan abin hawansa, sai ya fara jujjuyawa dama da hauni, yana kallon ko'ina, sai Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Duk wanda yake da abin hawa bayan abin hawansa, to ya bayar da shi ga wanda ba shi da abin hawa, haka ma duk wanda yake da guzuri da ya wuce bukatarsa, to ya taimaka wa wanda ba shi da guzuri),** haka ma (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Lallai mutumin da Allah Madaukakin Sarki ya fi sonsa shi ne wanda ya fi amfanar mutane, kuma mafi alhairin aiki a wurin Allah Madaukakin Sarki shi ne: farin cikin da ka shigar a cikin zuciyar Musulmi, ko ka yaye masa damuwa, ko ka biya masa bashin da ake binsa, ko ka kori yunwar da take damunsa, na rantse da Allah, in tafi biya wa dan uwana wata bukata tasa, ya fi alhairi akan in yi i'tikafi a cikin wannan Masallacin –yana nufin Masallacin Madina- na tsawon wata daya.. duk wanda ya tafi tare da dan uwansa akan wata bukata tasa, har bukatar ta biya, to kuwa lallai Allah zai tabbatar da diga- digansa a ranar da kafafuwa suke zamewa).**

(Y)

Lallai (SallalLahu alaiHi wa sallam) yana matukar kwadayin bibiyar sahabbansa wajen biya wa mutane bukatunsu, da kuma tsayawa akan sai sun isa zuwa ga maslahohinsu, yakan yi tambaya domin ya san wanda ya aikata irin haka, da masu yin koyi da haka, wata rana Annabi (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Wane ne a cikinku ya wayi gari da azumi?)**, sai Sayyiduna Abubakar (Allah ya kara yarda da shi) ya ce: Ni ne, sai ya ce: **(Wane ne a cikinku yau ya raka janaza?)**, sai Sayiduna Abubakar ya ce: Ni ne, sai ya ce: **(wane ne a cikinku yau ya ciyar da miskini?)** sai Sayyiduna Abubakar ya ce: Ni ne, sai ya ce: **(wane ne a cikinku ya tafi gaishe da mara lafiya a yau?)** Sayyiduna Abubakar ya ce: Ni ne, sai (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Wadannan dabi’u ba su taba tattaru a tare ga mutum ba, face ya shiga aljanna).**

Haka ma a cikin surorin daukan nauyi akwai: **alhaki, ko hakkokin kasa:** lallai kasarmu tana da hakkoki akanmu, akwai nauyin ta mai girma da ya rataya a wuyanmu; wajen ba ta kariya, da yin aiki tukuru wajen daukaka darajarta, da cigabanta, lallai Annabi (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya raini Sahabbansa akan cewa: sadaukar da kai, da dukiyoyi, wajen kiyaye hurumin kashashe da wuraren ibada jahadi fisabililLahi ne; babban abin da yake nuna haka shi ne, irin yanda Allah Madaukakin Sarki ya daukaka darajar wadanda suka bayar da rayuwarsu wajen kare addininsu da kasarsu, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: **((Lallai Allah ya sayi rayukan mumina, da dukiyoyinsu daga gare su, akan lallai zai ba su aljanna, suna yakar wadanda suka auka masu da yaki fisabililLahi, su kashe, a kuma kashe su, lallai Allah ya yi masu alkawari na gaskiya a cikin littattafan Attaura da Injila da Alkur’ani..))**

(A)

Haka ma a cikin alhaki, ko hakkokin kasa da suke akanmu akwai, yin aiki domin raya kasar, da daukaka darajarta da cigabanta, wajen fifita maslahar al'umma akan maslahar mutum shi daya, da hada karfi da karfe, da gusar da sabani na rikici, da rashin kawo rabuwar kawuna, ta yanda gaba dayan al'umma za su zamo abu daya, wajen zartar da umurnin Allah Madaukakin Sarki da yake cewa: **((Ku yi riko da igiyar Allah, kada ku soma ku rarraba..))**, da inda Allah Mai girma da daukaka yake cewa: **((Kada ku soma ku yi rikici a tsakaninku, balle ku sami rashin nasara, kwarjininku kuma ya tafi a banza, ku yi hakuri, lallai Allah yana tare da masu hakuri))**.

Dole ne mu sani cewa lallai akwai ranar da za a ce : **((Ku tsayar da su, lallai kam sai an tambaye su))**, dole mu hararo maganar Allah Madaukakin Sarki da yake cewa: **((Rana ce da za a bijiro da ku zuwa ga hisabi, babu wani sirri da kuke boyewa da zai buya daga gare ku))**, shin sirrin karami ne, ko babba; Allah Madaukakin Sarki yana cewa: **((Lallai kyakkyawan aiki, ko mummuna da mutum yake aikatawa, koda ya zamo daidai da kwayar zarra ne saboda kankanta, ya kuma zamo an boye shi a cikin zuciya, ko akan wani dutse, ko ma a ina ne a cikin sammai, da kasa, to kuwa lallai Allah zai bayyana shi, ya kuma yi hisabi akansa, lallai Allah mai ludufi ne da babu wani abu da yake iya buya masa, mai cikakkiyar masaniya ne akan hakikanin komai))**.

Wannan kenan, Ina neman gafarar Allah ni da ku baki daya.

(٩)

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, Ina shaidawa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kadai, ba shi da abokin tarayya.. Ina shaida cewa lallai shugabanmu, kuma Annabinmu Muhammadu, bawan Allah ne, kuma Manzonsa.. Ya Ubangiji ka yi masa salati da aminci da albarka, shi da Alayensa da Sahabbansa gaba daya, da duk wanda ya bi su da kyautatawa har zuwa ranar sakamako.

Ya ‘yan uwana Musulmai:

‘Yan sa’o’i kadan ne suka rage mu tarbi wani lokacin mai cike da alhairai da albarka, lokacin gabatar da ayyukan biyayya, wato watan Sha’aban mai albarka, watan da a cikinsa ne ake bijirar da ayyuka zuwa ga Allah Madaukakin Sarki, saboda haka ne Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) yake kebance shi da yawaita ibadu, da kuma ayyukan biyayya, da kusantar Allah mai tsarki, inda (Sallallahu alaiHi wa sallam) yake yawaita yin azumi a cikinsa, abin da har ya jawo hankalin Sahabbansa (Allah ya kara yarda da su), suka tambaye sirrin wannan muhimmantawa da yake yi wa watan Sha’aban, an ruwaito Hadisi daga Sayyiduna Usama Bn Zaid (Allah ya kara yarda da su) ya ce: Na ce: Ya Manzon Allah, ban taba ganin ka yi azumi a wani wata kaman yanda kake yi a watan Sha’aban ba, sai ya ce: **(Wannan ai wata ne da mutane suke rafkana ga barinsa, da yake a tsakiyar watannin Rajab da Ramadhan, kuma wata ne da a cikinsa ake daukaka ayyuka zuwa ga Ubangijin talikai, saboda haka ne, nake son a isar da ayyuka na a lokacin da nake azumi).**

An karbo Hadisi daga Ummul mi’uminina, Sayyida A’isha (Allah ya kara yarda da ita) ta ce: Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) yakan yi azumi har mu zaci ba zai sha ruwa ba, yakan kuma sha ruwa har mu zaci ba zai yi azumi ba, ban taba ganin Manzon Allah

(10)

(Sallallahu alaiHi wa sallam) ya cika azumin wani wata ba, sai watan Ramadhan, ban kuma taba ganin ya yawaita azumi a cikin wani wata kamar yanda yake yawaitawa a cikin watan Sha'aban ba.

Haka ma Allah Madaukakin Sarki ya kebanci watan Sha'aban da wani dare mai albarka, da Allah yake duba zuwa ga bayinsa, yake yi masu kallo na rahama da jinkai, ya kuma yi masu falala ta hanyar gafarta zunubansu, da suturta aibinsu, wannan dare shi ne daren **"Tsakiyar watan Sha'aban"**, an ruwaito Hadisi daga Abu Musa al-Ash'ariy (Allah ya kara yarda da shi), cewa Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Lallai a daren tsakiya na watan Sha'aban Allah yana yin wata duba, da yake gafartawa daukacin halittarsa, banda mai shirka da mai gaba), a wata ruwayar kuma: (Lallai Allah yana yi wa bayinsa wata duba a dare tsakiyar watan Sha'aban; yana gafarta wa muminai, ya kuma jinkirta wa kafirai, ya kuma bar masu kiyayya da kiyayyarsu har sai sun yi watsi da ita).**

Lallai ya kamata mu ribaci wadannan kwanaki masu albarka ta hanyar yawaita ayyukan biyayya, da ayyukan alhairi, da neman kusanci zuwa ga Allah Madaukakin Sarki, muna masu yi wa maganar Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) biyayya, a inda yake cewa: **(Lallai Ubangijinku yana da wasu kamfata da yake yi a wasu kwanaki na shekara, saboda haka ku bijirar da kawunanku zuwa gare ta, ta yiwu idan wannan kamfatar ta sami daya daga cikinku, ya zamo ba zai taba halaka har abada).**

Ya Ubangiji Allah muna rokon ka taimaka mana wajen yawaita ambatonka, da yawaita gode maka, da kuma kyautata yi maka bauta.